

თეატრი სსსრს

სათეატრო სალიტერ-უ ა

1918 წ.- № 4 კვირა, თებერვლის 18 ფასი 60 კაპ. წელიწადი მეექვსე გამოცემის

6085-7

ვალ. შალიკაშვილი
სახეცნო და სამწერლო მოღვაწეობის 15 წლის შესრულების გამო

სადღესო ბარათები

თავის ანაბარა

რასაც კაცი თავის თავს უზავს, მტერი მიადგეს ვერ უზავსო.

ასეთი საქმე გვემართება ამ ჟამად ჩვენ.

მთელი საუკუნის განმავლობაში უცხო მეფეების თვითმპყრობლობა და უკანასკნელმა საარაკო ომიანობამ ის ვერ დაგვმართა, რასაც ახლა თვით ჩვენივე შვილთა შეუწყნებლობით საკუთარ თავს ვატყვობ.

გარეშე-შორეულთა თვალში მოსაწონი და საქებარი ხალხი ლამის სამარცხვინო და უღირსნი შევიქმნეთ ჩვენი საყვარელი დედა სამშობლოში.

ჩვენი პოლიტიკური პარტიების სენი—ერთმანეთის გაუტანლობა —ხალხსაც მოედვა და, აჰა, გაღიხედეთ რა ჰხდება ჩვენს საყვარელ სამშობლოში.

ქართველ ჯარის კაცთა თავახსნილობა-უწყსრიგობა, ამავე ქართველი ჯარის სახელით მშვიდობიან ხალხის რბევა-აწიოკება, ჯარში გაუგონლობა, სოფლად ზოგიერთ მოსულ ჯარისკაცთა წასისინებით ტყეების გაკაფვა, მგზავრთა გაძარცვა, ყოფილ მემამულეთა ხოცვა, ინტელიგენციის დევნა და სხ

იქნება ყოველივე ეს თვით ქართველ ჯარისკაცთა ნამოქმედარი არ არის, მაგრამ როცა ეს ჰხდება საქართველოში, დაბრუნებულ შეიარაღებულ ჯარისკაცთა თვალწინ, მთელი ბრალი ქართველ ჯარის კაცს ედება.

განა თავისუფლება—თავახსნილობა და გათახსირება? განა თავისუფლება იმას ნიშნავს, რომ ერთმანეთის აღარა გავიგოთ რა და ჩვენივე კერა საკუთარი ხელით დავამხოთ?! განა თავისუფლება რომოვიპოვედ, სამშობლოისა, ჩვენ. მიწა-წყლისადა ხალხის წინაშე პასუხს მგებლობისაგან ნაცთავისუფალნი ვართ?!
გარეშე მტერი გაფაციცებით თვალყურს გვადევნებს, რომ მძინარს მოგვას-

წროს და ხელთ გვიგდოს, აინუნშიაც არ მოგვდის. ჩვენს ქვეყანაში შემოხიზნულნი ირაზმებიან ჯარად, იარაღით, ფულით, ქონებით, წესიერებით და ჩვენ?—ოჰ, ღმერთო ჩემო: რა რიგ გულსაკლავია, რომ ჩვენი მხედარი—ჯარის კაცი სხვის ხელში არწივია, ლომია, შინ-კი—მყრალი სვაფი, კატა, თავისიანზე მონადირე ..

ერთი მაინც შეხედეთ შავბნელი ძალნი, ბოროტი განზრახვით აღჭურვილი ხალხნი რა შეუჩერებლივ და ბეჯითად მოიწყვიან ჩვენ ჩასანთქავად და შენ—ქართველო ჯარის კაცო რას ჩადი, რას შვრები?!

ნაბატონართ რომ ესევი და ჰკლავ, ვითომრო: განა სისხლი სისხლით მოიბანება? უხო მგზავრს რომსცარცვავ, განა სხვასთან ტკბილი მეზობლობა არ გინდა? ვილაცა და რაღაცა ლოზუნგით რომ ავკაცობ, ხვალ და ზევ განა შენს ცოლშვილს, შენს კირას, შენს მეზობელს არ უნდა დაუბრუნდე?!

იცოდე შენი მომავალი —სამშობლო საქართველოს და შენთა ძმათა მუშა გლეხთა ბედნიერება შენ უნდა გამოსწქედო და ნუ თუ ამ დიად მოვალეობას ღირსეულად არ აღასრულებ?!

გონს მოდი, გონს, ჩემო ძმაო ქართველო ჯარის კაცო, და სხვაზე უკეთესი თუ ვერ იქნები შეგნებით, წესიერებით, მოქალაქეობით. უარესი მაინც ნუ შეიქნები.

იოსებ იმედაშვილ

შემოკრებით ქაროველთ გმირებო,
მამული გვედრით შევლასა,
ბნელეთი თუ არ შევკვეცეთ,
დაგვიმორჩილებს ყველასა,—

მაშინ ციხე და ხუნდები
ახალად დაიჭედება;
სამშობლოს ლუკმად გვიქცევენ
ქართველთ გმირთ დაეცანება!

დ. გაბრეაშვილი

მსახიობ-მწერალი

და კავკასიის რეპუტაციას დასწავლდა, სადაც 4 კლასის კურსი გაათავა. პანსიონში უფროსი დროს სამშობლო ენას სრულიად გადავიწვია, ქართულს ერთ სიტყვასაც ვერ ხერხებდა, მხოლოდ 17 წლისამ მოხერხდა სული სამშობლო ენის შესწავლას და საუკეთესოდ შეისწავლა

სტენიზე პირველად გამოვიდა 1902 წ. ლოდო მესხიშვილის ხელმძღვანელობით დე-სილვას როლში („უბოლო აკოსტაში“) და პირველი გამოცდილითვე საუფროსად უურჩადლება მიიქცია თვისი დაკვირვებით და ბუნებრივი სასცენო ნიჭით, რის შემდეგ მიწვეულ იქმნა დასმა. 1909 წ. მსოფლიო წავიდა იქნურ სამხატვრო თეატრში რეჟისურის შესასწავლად, სადაც დიდი ერთი წელიწადი და 1910 წ. სამშობლოში დაბრუნდა. რუსეთიდან დაბრუნებულმა პირველად დასდგა „სამშობლო“ დ ერისთავისა, შემდეგ „მისხერხილი“ ი გედევანიშვილისა, „სინაღლი“ მისივე (22 ჯერ) და სს. როგორც რეჟისორ-მაც კიდევ უფრო დიდი ურჩადლება მიიქცია და ერთ პირველ რეჟისორთაგანის სახელი დამისახურა როგორც სამხატვრო სახელმწიფო გემოს მქონემ, განიყარებულმა და ნიჭიერმა ამის შემდეგ რეჟისორ მსახიობად იყო სოდამე. მიწვეული თბილისის, ქუთაისის, ბათუმის, ბაქოს და სს. სტუდიებში. — სამართებით დიდ ქალაქებში, ზაფხულში — დაბა სოფელში 1915 წ. ბაქოში მსახურების დროს ქვეყნით ავად გახდა, რის გამოც საზოგადოების ხარჯით გაიგზავნა სოხუმს და სხვა ავადმჯობის, აღნივ განკურნების შემდეგ ისევ დაუბრუნდა საუფროსელ საქმეს სტენისა და წიგნანდელი თბილისის სკოლაში, მაგრამ ვადამისა რომ მრავალი და ბრკოლება ელბებოდა, ნიჭიერად წარმართა.

სამწერლო ასბა ეზზე პირველად გამოვიდა 1905 წ. გაზ. „ივერია“ ში თუ გოგიჩაიშვილის რედაქტორობის დროს და მას შემდეგ სხვა და სხვა ურჩადლად გაზეთებში არა ერთი და ერთი ნიჭიერად დაწერილი მოთხრობა, იუმორისტული ამბავი, თუ წერილი მოათავსა. კალამი მისი ბასრია, სიტყვა ხამოგვირისტებულია, სიტყვა დაწერილობისა საუფროსად საუფროსად ებო, გამოთქმა ნათელ-მკაფიო.

დრამატურგიაშიც არა ნაკლები ხაყოფიერება და ნიჭი გამოიხიზა. დასწერა რთიგინაღური მიესე ბი: „გოდანტრილი ბუჩა“, „ოჯახი“, „უნიდაგანი“, არა მზადები, უბრეკენიო კომედია, ხეყნები, გაწოგტილი ჯაჭვი, და სს. მარყუბი და მრავალი ნათარ-

ვალირიან ირაკლის ძე შალიკაშვილი
სასცენო და სამწერლო მოღვაწეობის 15 წლის შესრულების გამო

ქართულ მოღვაწის — მსახიობ-მწერლისა და კატორღელის ბედი ვრთმანეოსი. გან რომ დიდათ არ განსხვავდება, ეს ყველას მკესხენება, ვინც-კი ას-ღოს იტნობს ჩვენი თეატრისა და მწერლობის მუდმივ მუშავეთ.

მართალია, საბატოთა უღელი იგი, მაგრამ თრია-დ მძიმეა.

და, აი, ამ მძიმე უღელს მთელი ხუთმეტო წლის განმავლობაში ზადავდა ჩვენი, ბოლოხანებში დაზადმოთეებული, მსახიობ-მწერალი ვალირიან ჩაკლისძე შალიკაშვილი.

ვ. შალიკაშვილი — მსახიობი და რეჟისორი,
ვ. შალიკაშვილი — დრამატურგი, ვ. შალიკაშვილი —
ბედეტრისტი, — აი ის სამსახოვანი პირიკენება,
რომელიც უოველ დარკში ნიჭიერად და მუყაითად
ემსახურება მშობელი ერის გათვითტნობიერებას.

ვ. შალიკაშვილი დაიბადა 1874 წ. სწავლო-

გმნი ზიესები (როგორც შეგიტეეთ, ამ უამადაც სწენს ახალ ზიესს.) როგორც დრამატურგო, გარს უტრიალებს ჩვენს საზოგადოებო მანკიერება-ნაკლს და ამ დარგში რამდენათაც ხელოვან-მხატვარი შემოქმედია, იმდენად სამოქალაქო მისწრაფებით გატენთილი ზუბიციისტ-ადმზდელი. თითქმის ვეკლა მისი ზიეს მუდმივ საკმპერტუარობა.

აჲ, მისი ნამოღვაწევის ნაწილი: ხუთმეტი წლის განმავლობაში იგი დაუღალავად, დადის მუყაითობით და ნიჭიერად ემსახურებოდა ჩვენს მწერლობას და თეატრს. ასეთ სამსახურს, რა თქმა უნდა, დაფასებაც ესაჭიროება.

ქართველ მისხიობთა კავშირის წესდებინა შვირე იუბილეები უარყოფილია, აღკვეთილია ბენეფისებიც ვიდრე მისხიობი უწეებულ ხანას აუ შეასრულებს. გ. შალიკაშვილს ზარეკლი ხანა—15 წელი ამ სეზონში უსრულდება.

ამის გამო ამხანაგები თებერვლის 15 უმართავენ საბენეფისო წარმოდგენას. იმედია, ეს ბენეფისი ნამდვილ დღესასწაულად გადაიქცევა ჩვენი საეგარელო მწერალ-მისხიობის სადღეგრძელოდ.

ვუსურვებთ ამ ჩვენი სტენისა და მწერლობის ერთ მუყაით ქურუმ-მუშაკთაგანს დღემდე განვიდ ნარ-ეკლიანი გზა მომავალში ია-ვარდებოთ მოჭეუნოდეს!
იოსებ არიმათიელი.

გ. ი. შ ა ლ ი კ ა შ ვ ი ლ ი შ ა რ ქ ე ბ შ ი

ქართლო ნუ ღვი ქართველს სწლს

საზარელი ამბები მოდის ქართლიდან. თავზე ხელალებული ბრბონი ჩალადაც არ აფასებენ ადამიანის სიცოცხლეს. ბრალიანთან უბრალოსაც სპობენ. ნაბატონარ მოხუცებთან ერთად არ ინდობენ მანდილოსნებს, ახალგაზრდა ქალებს და სრულიად უდანაშაულო ბალებს... დახოცილთ ან საკირეში ჰყრიან ანუ თვისსავე სასლში მშიერ ძალებთან ერთად ჰეტავენ. არავინ დამკრძალავი, არავინ პატრონი! ასეთ საქციელს რომ გრძნობის გაველურების გარდა შეიძლება გადამდები უკურვნილი სენიც მოჰყვეს—ამას ანგარიშს აღარ უწევენ... მერე განა ამას ჩვენი გლეხი—ჩვენი სოფლის აღალ მართალი მუშა სხადის?!—არა და არა! მართალია ცხვარი წყნარია, თუ გაცხარდა ცხვარიო, მაგრამ ჩვენი ხალხი ისე არ გაველურდება რომ

ლმობიერება და კაცთმოყვარეობა ასე ამოიშრიტოს გულიდან. მართალია, ჩვენს გლეხს, განსაკუთრებით ქართლელს გაცხარებისა ბევრი მიზეზი აქვს, მაგრამ ის მინც დინჯათ ელის საქმის გონივრულად გარდაწყვეტას. ასეთი „კულტურა“ ასეთი მესისხრობა სწორეთ იმათი ბრალია, რომელნიც ასჩვიდმეტი წელიწადი კისერზე გვასხდენ, ახლა ჰგრძნობენ, რომ ბატონობა საბოლოოდ ფეხქვეშიდან ეცლებათ და ჩვენი ერთმანეთის წაკიდებით ჰსურთ თავისი თავი მოგვანატრონ. ყოველივე ეს სწორედ იმათი ბრალია, რომელთაც ქართველი ხალხის გამოფხიზლება ძილს უფრთხობს. სწორედ იმათი ბრალია, რომელთაც სურთ ქართველთ ნაოზარზე იხარონ. და ვაბრაზებულო, გარეშე მტრისგან ილაჯგაწყვეტილი საწყალი ქართველი მშრომელი ხალხი ასეთ პრო

ვაკატორთა მხეში ებმის...

ძმანო, მრავალ ტანჯულ საქართველოს მრავალ-ტანჯულ მიწის მშრომელნო, რევოლიუციამდე გლეხად წოდებულნო, დღეს-კი თავისუფალნო, თუ თქვენ ქართველის სახელს ატარებთ ანუ საქართველოს შვილნი ხართ, ნუ ღვრით ქართველის სისხლს, სისხლში ნუ ისვრით ხელს, ნუ იფიქრებთ, ვითომს საქართველოში შეიძლებოდა თავადაზნაურობის ბატონობა, თავადაზნაურობამ მთელი თვისი საზოგადო ქონება — სამოც მილიონამდე შეძლება — ქართველ ხალხს გადასცა. თავადაზნაურთა კერძო მამულები, რომელთა უმეტესობა ბანკშია დაგირავებული, ქართველი მიწის მშრომელი ხალხის კუთვნილებათ უნდა გადავიდეს.

მაშ რიდასთვის ხოცავ თავადაზნაურს? — იმიტომ რომ თავად აზნაურია? იცი თუ არა, რომ ჩვენი დიდებულნი კაცნი აკაკი, ილია, არჩილ ჯორჯაძე, კაკი წერეთელი, ნოე ჟორდანიას, კარლო ჩხეიძე და მრავალი სხვანი თაიად აზნაურნი იყვნენ და არიან? მეგრე განაკველა ესენი თქვენთვის თავდადებულნი არ არიან, მაშინ

როდესაც რუსეთის თავად აზნაურობა რუაქციონერული იყო? ვინ იცის უსუსურთა დახოცვით რამდენი მომავალი ეროვნულ-კაცობრიული მნათობი ჩააქრე?

იცი თუ არა, რომ ასეთი ხოცვით მტერს კი არა ჰკლავ. არამედ უნს მოძმეს, რომელიც ხვალ და ზეგ გვერდს უნდა ამოვიდგეს?

და თუ უწინ ნაბატონარი გადუხჭირებდა, დღეს უნ ხელთ არის უენი ბედის გამგეობა: ისე მოაწყვე ცხოვრება, რომ მზემ უენთვის უქრობლად ამოაუშქოს და ამ მზის სხივებს ნურც სხვებს ჩაუქრობ. ამისთვის კი საჭიროა დროზე შეკრიბო უენი დამფუძნებელი კრება, მთელი მიწა მამული ქართველ მშრომელ ხალხს თანასწორად გაუნაწილო და ნამდვილი ძმობა-ერთობა განამტკიცო.

გაუმარჯოს ნამდვილ ძმობას, ერთობას, თანასწორობას.

გაუმარჯოს უენს კეთილ-გონიერებას.

იყავ ადამიანი და ველურს ნუ ემსგავსები...

იოსებ იმედაშვილი

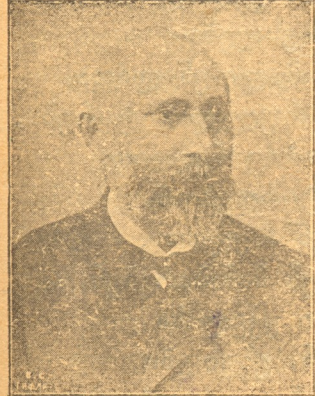

კონ. მის. ამირაჯიბი

ქართლის გამხეცებული ბრბო აღარავითარ სიწმინდეს არ ინდობს. მოჰკლეს ხალხისათვის თავდადებული პოლიტიკური დევნილი, რწმენით სოციალდემოკრატილევან ციციშვილი, მწერლობაში ლეოს სახელით ცნობალი, და მისი ოჯახი აფორიაქეს; მოჰკლეს სოფლის ნდობით აღჭურვილი სოფლისთვის მზრუნველი დ. ამილახვარი და მოხუცი ი. ჩიქოვანი. გალახეს კონძანტინე მის. ამირაჯიბი, ეს სოფლის განმანათლებელი, გლეხების ნამდვილი მოსიყვარულე და საქართველოს სოფელთათვის სამაგალითო პრაქტიკული მოღვაწე, რომელმაც თვისი ცოდნა, უნარი და სიყვარული სოფელს უძღვნა: გაუღო სკოლა და ნამდვილი კულტურული მუშაობა გააჩადა (სოფელმა ძვითონ გამოაპარა: არ მოგვლანო); გალახეს თავგამოდებული მამულიშვილი ქართველი ხალხის მოამაგე, რადიკალ-დემოკრატიულ გლეხთა პარტიის ერთი მესვეურთაგანი, ჩვენი ქვეყნის, და მწერლობის ნამაგდრი მოღვაწე, დუშიკო ფალავანდისშვილი, მწერლობაში ლეგატუსის სახელით ცნობლი

დუშ. ფალავ ნდიშვილი

ლექტორი ექ. თაყაიშვილი არქეოლოგიის ლექციების მკითხველი.

ქ ა რ თ უ ლ
უ ნ ი ვ ე რ ს ი ტ ე ტ შ ი

ლექტორი კორ. კველიძე საეკლესიო ისტორიის ლექციების მკითხველი.

უკანონოდ შობილი

ოქტომბრის პირქუშ ღამის წყვილადში გლსახარლად ღრიალებდა აღმოსავლეთის ველური ქარი. მის აბობოქრებულ ტალღების ღრიალში ქვეყანა ღამის იქცევად, ყველაფერი თავქვე ემზობოდა. სახლები, შენობები ირღვეოდნენ, ბან-სახურავეები, თითქო ფურცლები, ნავიდან ზე-არეკილნი ჰაერში იბნეოდნენ, ნიავედობდნენ. გაცრეცილი ხეები მიწას ეკეცებოდნენ, ძირიან-ფესვიან ვარდებოდნენ. არ რჩებოდა არა რა ძლიერ ქარისაგან დაურბეველი. ქარი ხანდახან გიჟური ლტოლვით შეხივევოდა. ჯერ სისინით წავიდოდა მალა ფაფარ ახსნილი, შესწივლებდა გველივით, შეკრიალებდა მხეცავით და ბოლოს დაშლილა, გაფთვრებული გრიალ-ხრიალით ედებოდა გარემოს. მთელი ცის სივრცე სილა-ქვაშით იყო სავსე. ქარი დრო გამოშვებით ჩადებოდა ხოლმე, მაშინ, თითქო ქვეყანა განთავისუფლდა ამ ბუნების საშინელ სტიქიონისგან, დაწყნარდებოდა, მაგრამ ყურებში ნაკვეთ ქარისაგან ზუზუნნი გაისმოდა.

ქვატაფის მთის ძირში მდინარე რიონი აღმოსავლეთის ქარზე ნაკლებ არ ხმაურობს. და ასეთ ქარის ღრიალში ხომ ერთი ორად ღელავდა და ხმაურობდა. დასახლებულ მთის ძირში, რ ქალღმერთში მიმავლ გზიდან რიონს ერთ ალაგას ტყეში გზატკეცილი ჩმოუდის. ღამის წყვილადში, ქარის აურ-ზაურში გზიდან გზატკეცილზე ვიდაც ნაბადში გახვეულია გამოჩნდა, რომელსაც ნაბდის სიგნიდან ილლიაშიძე-ნძში შეხვეული საიდუმლო ეჭირა. ფრთხილად და მორბალებით დაჰყვასის გზატკეცილის რიონის ნაპირზედ, დაეშვა გატვრენილი ფეხ-კრეფით მორვეისაკენ, მივიდა იქ, სადაც დაქანებული წყალი დორბლის ყრით უერთდება და კლდის ნაპირზედ, კონცხზედ შემდგარმა გადახედა მოუსვენრად დადაშლილ ქუხრე მორვეს. აქ შეჩერდა უცნაური, ანაზღვეულად მიმოავლო თვალი გარშემო—არავინ მიყურებდესო. მერე გაშალა ნაბადი, სხეულის ცახცახით გამოიღო ილლიიდან საიდუ-

მლოება, დაიგორა ხელებზედ და განცვიფრებული დააშტერდა. ძონძიდან საშინელი ჭყვილი მოიძმა. ამ საშინელ ხმაზედ ყველაფერი შეჯგუფდა. წყალმა, თითქო დენა შესწყვიტა, დაწყნარდა. ქარი ჩადგა. ტყემ შრიალი შეაჩერა. ხე-მცენარეებზედ დარჩენილი ფოთლები, დაყვითლულ კინწებით ძალზედ მიეკრნენ შტოებს. ყველა სმენად გარდიქცა. ყველა უცნაურს მიჩერდა. მაგრამ უცნაურმა აღარ დააყოვნა. ასწია დახვეული ძონძი, მოიმაჯვა ხელში და ვით ბურთი ანგარიშ მიუცემლად, მორვეში გადაუძახა. ძონძიდან ერთი კიდევ დასწივლა, ერთი კიდევ შესწივლა საცოდავად საიდუმლოებამ და მდინარე რიონს მიეცა. წყლის მორვეის ზედაპირი სწრაფად შეირხა, წყალი შუად გაიყო, ვით ვეშაპის პირი, და საიდუმლო ჩაყლაპა. წყლის შენძრევაზედ კვლავ ასტყდა ქარი, აღელდა წყალი, ახმაურდა ტყე, აშრიალდა ფოთლები და ველური ხმით შეერთებულთ დაიგრიალეს, თითქო მსხვერპლს შესძახეს: „მოგიკვდეს დედაო“

ევგენი ფურცხვანიძე.

სიკვდილზე ნათქვამი

მუდამ დღე სიკვდილს მოველი, დღენი მეთვლება ჭრელადა: ვერც თხოვნით ვისმეს მივმართავ, და ვერც ვის საბრძოლოველათა: სული უჩინოდ გაქრება, ღეში დარჩება ველადა. მამივლენ ნათესავები სატირლად-სამგლოვნელათა, ბევრი გულ-ხრულად მიტირებს, ბევრიც გულ-საცინელათა. ტყუილად ატირდებიან, მომაბრუნებენ ძნელადა. ბნელ საფლავს მიმაბარებენ, დავაწყდები ყველასა ისინი წავლენ, გველები მამივლენ ჩასახვევლათა!..

ვასო აფციაური.

მიჰარის ბაი!

ზღვის უბეში ტინი კლდე სიანს, ზედ დვას ვაჟი ფირალი.
 არწივივით ფრთებ ნატკეცი, შორს, სივრცეში მზირალი;
 დვას და გემი, გემი ლტოლვის არღვევს ტალღებს, ზვირთებს ზღვას,
 და მიჰკავას ბრძოლის სული, ბრძოლის ცეცხლში სჭედავს ხმალს.

ზღვა გამწყრალი, ბობოქარი, ეომება, ებრძვის ცას;
 ჩამონქშევას ემუქრება, აგლიჯს ღრუბლებს, არყევს მთას.
 და ქარიშხლით ფეხ აღგმული ბორგავს, იძვრის ისე მძლეთ,
 რომ სამყარო ქუდმოგლეჯით მორბის, ღგება შიშით ტყვედ...

ფქრთ მწვერვალზე აფრენილ ვაჟს, ზრახვის ქარი უწყნს გულს
 და გასცქერის შეზარული, გემს ზვირთებში ჩამარხულს...
 თვალი სივრცემ გაიტაცა, სული ზვირთეაზე დარბის.
 ეძებს გემის ნაფოტ-ნამტვრევს, შემლილივით მოთქვამს, სტირს...

და გამონდა... შორს... დასავალს... ზვირთის ჩქერში ანძას ხრის,
 აისროლა შავი დროშა, ატორტმანდა, შფოთავს, თრთის...
 და მოისპა მწვერვალიდან: „წინ, გაჰკვეთე რისხვა ზღვის,“
 გადმოეშვა და დაიძრა, გემი სტურავს, გემი ჰქრის,
 და გაშლილი ასი აფრა დანავარდობს, ყველა ჰრბის-

გ. დათიაშვილი.

სოფელია ვეინ.

სომხურიდან (გრ. გრიგორიანისა)
 ჩემის ცრემლებიდან კოშკი ავაშენე:
 ტკბილ ხმოვან ლამაზ ჰანგებით შევაძვე იგი,
 რომ შენ იცხოვრო მხიარულათ და ბედ იერად.

ცას წავართვი ახალი მთვარე და მის რკალში
 ბჭყერიალა მზის სხეულები გავაბი სიმაღ,
 ვამ. ერ ემე დღე და ღამე, რომ შენ აღტაცებულ
 ბულიყავი და მშვიდათ ჩაგძინებოდა.

ნაზ ვარდებიდან, ლამაზ ბულბულის
 ნამცრემლებიდან კონა შეეკარი და, ჩემო სი-
 ცოცხლის ფერიავ, შენ შეგთავაზე, რომ შენი
 აღელვებული მკერდი დაგემშვენებინა.

ჩემს ლოცვებიდან ტაძარა აღვმართე,
 სურნელოვან კოცნით გავალამაზე მე იგი და
 შენი სურათი დავასვენე მე იქა, რომ იმის წინ
 მუხლ-მოყრილმა შენ გაღმერთო და ჩემი ოც-
 ნება შენ სურათის წინ აღვანთო, ავაკმეგო.

დღე და ღამე ცას შეგთხოვდი, რომ შე-
 ნი ძვირფასი ქვებივით აღსმული სიცოცხლე
 გაგრძელდეს.

წმინდა და სუფთა ნაკადულის წყნარ ჩუ-
 ხუხიდან მოვქარგე ზღაპარი. მწვანე ტყის

დინჯ შრიალს წავართვი შენთვის მისი დუმი-
 ლი, ლამაზი ამაყი და წარბაცა, რომ შენ
 გაგართო.

მშვენიერ დღის მაცხოვარი სინათლიდან
 მოვქარგე გვირგვინი შენის ოქროს თმიანი
 თავის შესამკობად.

ყოველივე ვქმენ, მაგრამ შენ ვერ გიბოვნე,
 არსად იყავი, ვერსაღა ცნახე. სიღამისი.

ღაჟა. (თ. ე-ს ალბომში)

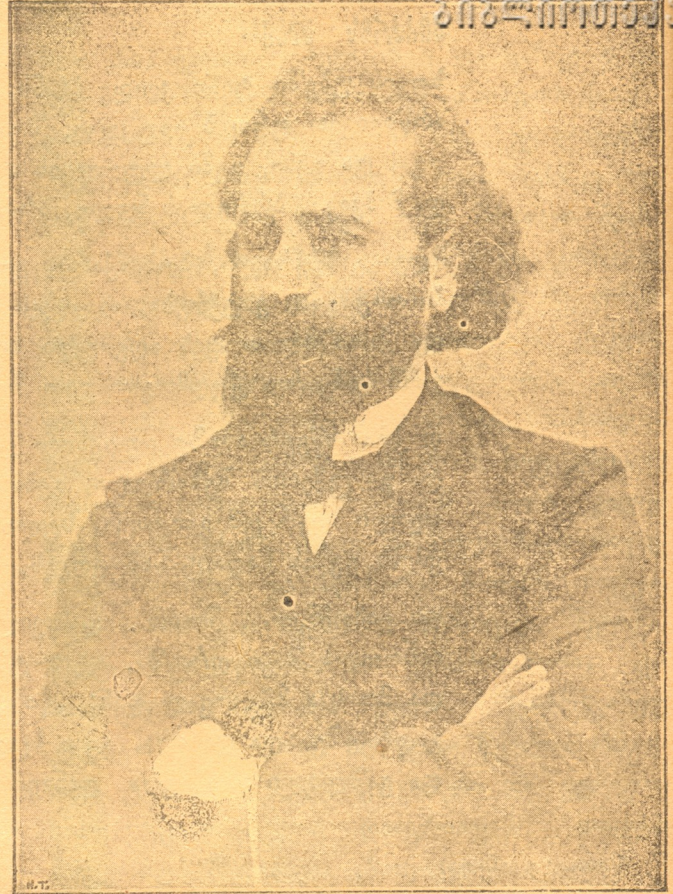
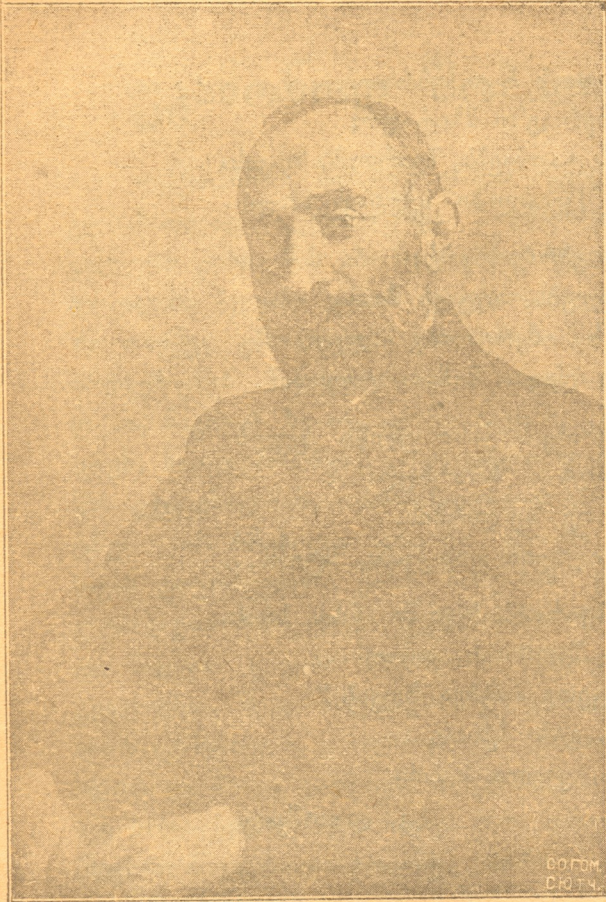
ტურფა ღაჟა! ივერიის მნათო ვარსკვლავო,
 მარჯნის ბაკეთ ქვეშ ჩემ ღამილში ტრფობის მმადლავო

ეს გული შენი, მშვენიერო, არის სასთუმლო,—
 სად სიყვარული გიბადიშებს ნაზი, ციური;
 აქა უღერს შენდა საწყატარო, ხმა საიდუმლო—
 მადო მდაურდნე სახე შენი ბნადი, მზიური.

ჩემო ღაჟა! სიტყვებო, შეგების რვეულო,
 ღამაზ სამშობლოს საუნჯეო, სულო რჩეულო!..

ს. ერთაშვინდელი

კარლო ჩხეიძე

ამიერ კავკასიის სეიმის თავჯდომარედ არჩეული.
სეიმმა მუშაობა დაიწყო თებერვლის 10

ნა ეკალაძე

სახალხო სახლში წარმოდგენილ პიესის „ნომერი
ოცდა ერთი ჯვრით“-ის ავტორი.

ვის სიცილი

ზამთრის სუსხით გადამქანარსა ვარდს ფოთლები ჩამოსცლოდა,
და ასბნელე ამ ქვეყანას მძიმე ტვირთად დასწოლოდა!
თავის ფერი, სურნელება, დაჰკარგოდა, გადასცლოდა!
მზე დიადი არსად სჩანდა, ცას ღრუბლები გადაჰკროდა!
და ვილოდენ დღენი მწარედ, და ვილოდენ დღენა შვად,
ვინ იცოდა, თუ მზე ამ დროს ილტვოდა ჩვენს სანახავად?
...და გამოჩნდა, ცის გუმბათზე, გაიღიმა, გაიცინა:
უხაროდა, — მან ქვეყანას რომ სიკვდილი ააცდინა.
მან თვის სხვი ბნელ სამყაროს გუყარა მკვეთრ მახვილად,
და ქვეყანას ბნელით მოცულოს, დაეფრქვია „ვის სიცილად“.
და ბღნარნი გამოსცოცხლდნენ დაუბრუნდა ყვავილთ ფერი;
მზემ დაჰკოცნა მთი სახე, მზემ დაჰკოცნა მათი ღერი.
მზე იცინის: ჰხარობს ყველა, ეს ქვეყანა გახდა ტკბილი,
მგრამ ღმერთი ჩემს სამშობლოს როდის ნახვს მზის სიცილი?
თამარა გოგუასძის

მოქალაქის სიზმარი

შარტი 1 მოქმედ.
მომძიებელი:

გიგო
მაგდანა — ამისი ცოლი.
ანგელოზი.

[ღარიბული ოთახი. ღამეა.
სანთლის ნამწვი ანთია].

გ. შალიკაშვილი

გიგო. (შემოდის დაქანცული) მაგდანა!.. მაგდანა!.. დაყრუვდი, ადამიანო!.. ერთი გამოდი, მიშვლე!.. მაგდანა!..

მაგდ (შემოდის) რა იყო, ქა? რატომ წგრე ქანცვალეული ყვირი?

გიგო მაგდანაჯნ, მიშველე!.. გული მიმდის... ჰარაქათი აღარა მაქვს!..

მაგ (აბრუნებს) ვუი, რა მოგივიდა გნაცვალე? წამოწექ, დაისვენე!.. კარგია მოხვედი.

გიგო მოვედი, მაგდანაჯნ!.. მომლოცე, მოვედი... შენ როდის და მოხვედი?

მაგ ეს არის ეხლა დაებრუნდი.
გიგო იშოვნე რამე?

მაგდ ვერა გიგოჯან! დილის ოთხ საათიდან ოჩერედში ვდგევარ და ეხლა გამოგვიცხადეს—რკინის გზის მოძრაობა შეჩერებულია, ბაქოდან ნავთი აღარ მოდის და წამოვედით ხელ-ცარიელნი.

გიგო რკინის გზას რაღა ღმერთი გაუწყრა ადამიანო?

მაგ. რა ვიცი, ბოლშევიკებიან ამოხენ.

გიგო ჰაი, ბოლშევიკები მაგათ და შავი ქირი... მაშ დღესაც სიზნელეში უნდა ვისხდეთ?

მაგ. რა ვქნათ, გიგოჯან? დრომ მოიტანა!

გიგო სერგო ბიკი სად არის?

მაგ. კარტოფილის ოჩერედშია.

გიგო ვანუა?

მაგ. ხორცის ოჩერედშია.

გიგო სოფო?

მაგ. შაქრის ოჩერედშია.

გიგო კატინა სადღაა?

მაგ. გლეხებს ლობიო ჩამოუტანიათ, იმის ოჩერედში გავგზავნე.

გიგო მისა?

მაგ. ყველის ოჩერედში ჩავაყენეს

გიგო მაშ სახლში აღარაღან არის?

მაგ. მე ვარ, რაღა! (მორიდებით) შენ რა ჰქენ, ქა? პური მოიტანე?

გიგო პური-რა, მეფურნე ვარ?

მაგ. მაშ რა ვქაათ ქა?

გიგო რაც აქამდის გიქნია!

მაგ. ადენი ხანია ოჩერედში დგებარ და ერთი გირვანქა პურიც ვერ იშოვნე?

გიგო რაგებს ლაპარაკოფ, ღედაკაცო, აბა რაადენი ხანია? გუშინ განთიადისას არ წავედი, ეხლა დაებრუნდი რაღა! შენ პურის ოჩერედს ეკრე ეხუმრები? ხალხი თითო კვირა დგანან... აი ეხლა უნდა დავიძინო და გათენებისას კიდეც უნდა წავიდე.

მაგ ვუ მე. მე კი სუფრა გავშალე თებეშები დავდგი.

გიგო თეფშები ხომ დავდგი?

მაგ. მაშ!.. აგერ!

გიგო მაშ დაჯექ და ლოკე...

მაგ. ვუი რაღა ვქნათ. კიდეც მშივრები როგორ დავიძინოთ?!

გიგო კარგია, მომშორდი. უნდა დავიძინო. ადრე ასადგომი ვარ. წავიდე დროზე, ჩემი ოჩერედი არ დავკარგო.

მაგ. თვალები დაიხდგეს, ქუჩაში გაიყინე ბიან ის საცოდავები. ნეტავი, კი რამე იშოვნონ და. (მიდის)

გიგო მაგდანაჯან, მიდიხარ?

მაგ. ჰო, იქნება მეც დამეძინოს. შეცუნდა დილა აღრიან წავიდე ოჩერედში.

გიგო მაშ გამომეთხოვე მაგდანაჯან! ვინ იცის, როდის ვნახავთ კიდეც ერთმანეთს. (ქონიან ერთმანეთს. მაგდანა გავის)

მაგ. სანთელი ჩააქრე, იქნება ხვალაც გვეყოს.

გიგო ეს ორი დღე ხომ მოვისაქმე. ცოტა დავიძინო, რომ ხვალაც შევეუდგე ჩემი მოვალეობის ასრულებას. ძილი?! ვა, მშიერი მუცლით ძილი გავგონილა? აჰ, ერთი სიზმარში მაინც ვნახო საქმელი! ამ ოხერ სიზმარსაც ხომ ოჩერედში დგომა არ უნდა?! (სანთელს აქრობს. სტენა ბნელდება. წგება) ერთი კარგი გავ-

ლილი სუფრა კი ვნახო სიზმარში და ვინ პირშივე სხვი დღე ოჩერედში არ ჩავდგება? იძინებს აბოღებს. პური... შაქარი... ინდაური... გოჭი, გოჭი... ზურგიელი... ყველი და სხვა შემოცნურდება ანგელოზი, თავზე დაადგება რამდენჯერმე სელს გაიქნეს.

ანგ. აღსდექ!

გიგო გოჭო. გოჭი. ქათამი. ზურგიელი!

ანგ. აღსდექ!

გიგო ნავთი... ნავთი... ნავთი...

ანგ. ააზსდექ!

გიგო წამოიჭრება თვალებს იფშენეტს მისჩერებას ჰეი, შენ ვინა ხარ?

ანგ. მე ვარ!

გიგო ვა, უნათლავი ხარ? სახელი არა გაქვს? გვარი?

ანგ. სტუმარი ვარ!

გიგო ეჰ, დალოცვილო, რა დროს სტუმრობაა, ხალხი შიმშილი ითვითობით! აგლია თავი და მოდიხარ, ჰური მოგიტანია.

მე პური არ მინდა!

გიგო შენ არ გინდა — ახლა მეცა მკითგე!

ანგ. აქ რათა ბნელა.

გიგო ნავთი არ არის და ბნელა.

ანგ. რა არ არის?

გიგო ნავთი, ნავთი!

ანგ. მერე რატომ არ არის?

გიგო აი, ჰკითხე ბოლშევიკებს!

ანგ მაშ ჩემმა შეუფემ რათ გააჩინა დღე, თუ მზე არ გაანათებს?

გიგო დღე იმითომ არის გაჩენილი, რომ ოჩერედში ვიდგეთ.

ანგ. ლამე?

გიგო ლამე-კი იმისთვის არის, რომ ქუჩაში დაგვიხვდნენ და პლტოები გაგვხადონ.

ანგ ჰო უბედურო აღამიანო! პირველყოფილ შენის ქერქიდან კიდევ ვერ გამოსულ ხარ!

გიგო შენ, ჰეი, რატომ ვგრე პრტყელ-პრტყელებს ლაპარაკოვ? ეხლა აღარ მეყვი ვინა ხარ? აბა, შენი პრადავოლსტვინი კარტი ჩკა მაჩვენე,

ანგ. მე იგი არა მაქვს!

გიგო მაშ ოჩერედში როგორა დგეხარ?

ანგ. მე არსად არი ვდგევარ, გიგო სჩანს კომიტეტში მსახურებ.

ანგ. რა არის ოჩერედი?

გიგო მაშ რა იცი, თუ ეგეც არა!.. აი, მაგალითად წინ მე ვდგევარ, ჩემს უკან შენ, შენს უკან სხვა, იმის უკან კიდევ სხვა და ასე.

ანგ. ჰოი, ფლილო კაცობრიობავ, სულ ვგრე კულში უნდა მისდიო ერთი მეორეს...

გიგო განა თქვენში ეგეთი კულები არ არის?

ანგ. ჩემის მეუფის საბრძანელოში მხოლოდ ცოდვილნი, დგანან რიგში და ელიან მსჯავრსა. წმინდანნი კი არა დგანან.

გიგო ჩვენცა გვყანაი წმინდანები-მილიციონერები

ანგ. ჰოი ნეტარებავ! მივალ, ვაუწყებ ჩემს მეუფეს, რომ ცოდვილ დედამიწაზე კიდევ მოიპოებიან წმინდანები და ვსთხოვ ჩქარა გაიწვიოს ისინი თავისთან.

გიგო დედეკაცო, რას მიედმოედები? სად უნდა გიწვიონ? მობილიზაცია იმათ არ ეხება.

ანგ. ვმადლობ ჩემს—სჩანს კიდევ შეიძლება დედამიწაზე დავამყარო სიმშვიდე და ბედნიერება.

გიგო ვაი, ერთი ბალშევიკი მყავდეს აქა შენ გ ჩვენებდა როგორია სიმშვიდე!

ანგ. მე მოვალ აქა.

გიგო რო მოხვალ, ახლა აღარ რტყვი ვინა ხარ?

ანგ. მე ვარ ცით მოტრენილი ანგელოზი!

გიგო წმინდაო ღმერთო! მერე აქ რა გინდა? რათ გამოიქეცი ზეციდან? იქაც ხომ შნმშილობა არ არის... იქაც ხომ ბოლშევიკები არ გამოსულან? (შეშინებული ჩაჯდება) ვაი. ღმერთო შემწყალე... წმ. გიორგი!

ანგ. ნუ გეშინიან! მე შენ წასაყვანად არ მოვსულვარ.

გიგო ანგელოსჯან! თანახმა ვარ, თუ იქ ოჩერედი არ არის თან წამიყვანე.

ანგ. თუ წაგიყვანე-უკან ველად დაბუნდები.

გიგო არა ქაჯან, თანახმა არა ვარ. წამოვალ, იქ რამეებს ვიყიდი და ისევ დავბრუნდები.

ანგ. ეგ არ შეიძლება! შენი წამოსვლა საჭირო არ არის. მე აქ მოგიტანე ბედნიერება. აჰა, ეს თვალი. დაიჭი ხელში და რაც მოგესურვოს—გამოუძახე, ყველაფერი გაჩნდება.

გიგო როგორ უნდა გამოუძახო?

ანგ. სიმღერით!

გიგო მერე როგორ ჰანგზე უნდა ვიმღერო?

ანგ. როგორც იცი, სულ ერთია!

გიგო ვაა, ანგელოსჯან, გენაცვალე თეთრ კაბაში, შენა ხარ ჩვენი მხსნელი, ჩვენი მაცოცხლებელი. (მუსკელებზე დაფარდება, თაყვანსა სცემს)

ანგ. იყავ წმინდა!

გიგო ბაშუსტა! ხვალვე აბანოში წავალ! პირი ძალი ვიყო თუ თავის ღვეში შევივინო! ანგ. იყავ მშვიდობით! (ჰქრება)

გიგო გამარჯვებით ანგელოსჯანი ხეირი ნახე! ვაა, ეს რა მეხი დამეცა კაცო! ოჩერედში დგომა აღარ დამჭირდება. ვაჭრებს ლოკმაში თუმანს არ მივცემ. ვაჭრებო, უ თქვენი რჯული! ეხლა კი ამოვიყრი თქვენ ჯავრს! არაფერს არ ვიყიდი! ვაა, რა უნდა ვიყილო? აკი სთქვა, რაც დაგჭირდეს გამოუძახე და ყველაფერი მოვაო, ჩემი შვილები ოჩერედიდან დავიბარო. ერთი მაგდანა გავადვიდო! მაგრამ არა, ჯერ ყველაფერ საკმლებს გამოუძახებ, სუფრას გავშლი და მერე დავუძახებ მაგდანს. ვაა, როგორ გადაირევა! აბა, თვალოჯან, გენაცვალე თვალში, ჯერ რას გამოუძახოთ? ჯერ პური. თეთრი პური! (თვალს ასწევს და მღერის) ოჰ, პურო, პურო, შენ თეთრო პურო! სად მიიძალე, ვის კუჭებში ხარ? ერთი გამოჩნდი მსურს რომ ვიყურო! (გამოჩნდება პური) ვაა, გენაცვალე თეთრო პურო! რამდენი ხანია არ მინახვიხარ! შემოგვეღვე თეთრ ყირმიზ ლეყებში! შენი თეთრი გვერდების ქირიმე! აქ დაბრძანდი, გენაცვალე! მღერის ზურგიელო, თართის დოშო, ხიზილალა, ძეგელოვია შენი პატრონი, შენი ლალა! მოდი ერთი მომეჩვენე ჩემ თვალთვან რამ დავმალა? გამოჩნდება დოშო. ვაა, ეს რა პურის ოჩერედივ თ გავრძელებულა, მაგდაზ დასდებს. შაქარო, შაქარო, ნეტავ

ეხლა სად ხარო? აბა ერთი გამოჩნდი, მსურს ჩაიში ჩაგყარო! გამოჩნდება შაქარო. ოო, ჩემო იალბუზის მთავ! აქ დაბრძანდი. თქვენ სადღა დამალულხართ, ინდაურო, გოჭო? აბა ერთი გამოჩნდი, მინდა, რომ შეგბოქო! ჩამოქმევა გოჭი და ინდაურო. ვა, ვა, ვა ქოწილი, ქოწილი! აწყობს. მგონი ყველაფერია! ვაა, ღვინო? ჩემი ანგელოსის სადღეგძელო არ უნდა დავლიო?

ვახ, ღვინო, ღვინოვ, ვარ შენი მსემლი, გინდ თეთრი იყავ, გინდა წითელი! ჩამოქმევა ხელადა. მობრძანდი ჩვენო სუფრის ლაზათო! ჩვენო ნექტარო! ქართველების კკუის ამრევაო, ჯიბის გამოხელებელო! დასდგამს. ეხლა კი ჩემ მაგდას დაუძახებ. აბა როგორ გადაირევა ამ სუფრას რომ დაინახავს! ოოჰ, როგორ გავძლები, რამდენსა ვკამ, რამდენს დავღვე! ხვალ ჩაისაც ნაკლადკ თ მივირთმევ! მაგდანჯანი მაგდან! ერთი აქ გამოდი, რა გაჩვენო! მე დაწვეები ვითომ ავათა ვარ, დე, თითონ დაინახოს. მაგდან, მოდი. ვკვლები. მიშველე!

მაგ რა იყო, გენაცვალოს შენი მაგდან! გიგო მაგდანჯან, შიმშილით ვკვლები. სიკვდილის დროს ერთი წყალი მაინც დამალე ვინე მაგ. გიგოჯან, დაკეტილია. დილაშდე არ გამოუშვებენ.

გიგო მოდი, ნახე, იქნებ სადმე ნარეცხი ჩაღვა.

მაგ. მაგდასთან მივა და დაიკვლეპს. ვუი! გიგო წამოჯდება და სუფეაყუნად იცინის.

მაგ. ეს რა არის ქა? სიზმარია თუ ცხადი? გიგო ცხადია, მაგდანჯან, ცხადი!

მაგ. მერე საიდგან გიგოჯან? გიგო სსსუ! კრინტი არ დასძრა, თორემ ყველაფერი გაჰქრება! აბა, დაჯექ მაგდან, შეეკეცი!

მაგ. ვუი, ქა! ეს რა ბედი გვწევია? შემოუსხდებაან

გიგო ჯერ რა ვქამოთ, მაგდან?

მაგ. გოჭი, ინდაური, თევზი, ყველაფერი!

გიგო არა, ჯერ იმ ანგელოსის სადღეგძელო დავლიოთ. ჭიქას აიღებს და უნდა ხელადაც აიღოს. ხელადა მაღლა მაღის.

მაგ. შეშინებულა. გიგოჯან, ეს რა ამაბვიია?

თეოლოგიური
მაგალითობა

გიგო არაფერია, ანგელოზი გვეხუმრება. სჩანს ჯერ მისი სადღეგრძელო აღრევა. ჯერ ვქამოთ გოჭი. წაიწვეს სასაღებათ გოჭი მაღლა აიწვეს მაგდანა კივის.

გიგო გოჭი არ შეიძლება. ინდაური უნდა ვქამოთ გიგო სუფეაფურად იცინის ეე, ჩვენ შევცდით, ჯერ უნდა თევაზი გვექამა. დოში ადის მაგ. ქა, იქნება პური რომ არ გაგვიტრია ეგ იმიტომ არი?

გიგო აი. ქვეა! აილე დანა! ზური ადის თან შექარბე ჰქევა ჰქარში გამოკიდულია ყველაფერი ორივენი ეპოტინებიან, მაგრამ ვერა წვდებიან. თან იძახიან: ინდაურა, გოჭო და სხვა. სანოვაგე ხან მაღლა ავა ხან დაქვევა.

მაგდანჯან, უმღერე თორემ მიდიან.

მაგ. რა ვუღერო?

გიგო სულ ერთია რაც იცი. ორივენი მდრიან. სანოვაგე თან ღღთან მაღლა იწვეს, ბოლოს სულ მიიმალება სიმღერა ტირილზედ გადადის. ორივენი სხვა და სხვა კუთხეში სსდებიან და მოსთქვამენ: ინდაურა, გოჭო, ზურა და სხვა.

ზარტკრიდან ვასო, ვასო!

ვასო ვინ მეძახის? რა გინდა?

ზარტ რა გატირებს, ვასოჯან? ეს ხოსიზმარი იყო?

ვასო სიზმარი? მაშ ამაღამ თქვენც ამ სიზრით დაკმაყოფილდით და ხვალ დილით კი ოჩერედში წაბრძანდით.

ფარდა.

ვალ. შალიკაშვილი

ქ ა რ თ უ ლ უ ნ " ვ ე რ ს " ტ ' ტ უ "

მოსამეილი ივ. ჯავახიშვილის
ლექსებიდან (მოკლედ)

ჩვენი წინაპართა ბუნება ორ მთავარ გარემოების ზედგავლენას განიცდიდა: ხილულ მსოფლიოს და ზესთა მსოფლიო ძალთა აუცილებლობისას. ისინი ზედვიდენ რეალურ სინამდვილეს და გრძნობდნენ ზესთა მსოფლიოს არსებობას ანუ სულიერ ცხოვრების შესაძლებლობას ამ ორი შეხედულებიდან და მის ზედ გავლენიდან ჩამოყალიბდა ძველ ქართველთა პიროვნებანი და მათი ურთიერთ ძალთა განწყობილებანი. პირველად სულიერი ცხოვრების რწმენა იმდენად ძლიერი იყო ძველ საქართველოში, რო ეკონომ. ნიადაგზე მოღვაწეობა იჩრდილებოდა სასულიერო მოღვაწეობით. ამიტომ სამონასტრო მოძრაობა, რომელიც გადმოინერგა ჩვენში აღმოსავლეთის ამონასტრო მოძრაობიდან, განიცდიდა ეკონომიურ სისუსტეს. ასეთსავე ეკონომიურ უძლურობას განიცდიდა მთელი ერის ზემდირეცე. ერის შეილნიც, როგორც სასულიერო ძმები, ნეტარებას სულიერ ცხოვრებაში უფრო ეძებდენ, მინამ რეალურ სინამდვილეში: იმდენათ ძლიერი იყო ამგვარი მიდრეკილება, რომ სამონასტრო მოძმეთ ხილის ბაღს და ვენახებსაც კი დაუწყეს ჩენა: მადა აზრით სულიერი ცხოვრებისთვის ისინი საჭიროებას არ წარმოადგენდენ. ასეთმა მოვლენამ სომხებში უკმაყოფილება-კი დაბადა, მაგრამ როდესაც მონასტრებს დაეპატრონენ საერო პიროვნებანი ძლიერი ნებისყოფით და საკუთარი ქონებით უზრუნველ ყოფილნი, სამონასტრო ეკონომიურ ცხოვრებასაც ჩაეყარა საძირკველი. რაც დრო გადიოდა იგი ვითარდებოდა, მასთან ერთით ვითარდებოდა ის შემეცნება, რომ ეკონომიური ნიადაგზედ მზრუნველობა არ შეუშლიდა ხელს სულიერ ცხოვრების მზრუნველობას. ასეთმა შეხედულობამ უფრო მეტათ შეუწყო ხელი ერის

ეკონომიურ აღორძინებას და მონასტრებში დიქალმა სიმდიდრემ მოიყარა თავი. ერის კაცნი მას მრავალ ქონებას და სამკაულებს სწირამდენ და სულიერნი მამანი ამ სიმდიდრეს აყვავდენ და განაყოფიერებდენ. საქართველოს ეკონომიურ აყვავების ხანად დავით აღმაშენებლის ხანა ითვლება. იგი ქართველ მაკედონელად უნდა ჩაითვალოს, თუ მივიღებთ მხედველობაში იმ კირობებს, რა დროსაც მას მოუხდა მოღვაწეობა

ძველ საქართველოს მცხოვრებნი იყოფოდენ წოდებებად და უფლებრივ ხარისხებათ: იყვნენ აზნაურნი, რომელიც ნიშნამდა თავისუფლებას, იყვნენ უაზნონი არა თავისუფალნი და ჰართველნი. მაშინდელ მღვდმარეობის მიხედვით ყველი საჭიროობდა ბატონს ანუ პატრონს. მმართველნი პატრონობდენ ერს და სამშობლოს მთლიანობას, აზნაურნი უაზნოთ და ამგვართ ყოველს ჯგუფს ყავდა თავის ინტერესის დამცველი წოდებათა ხარისხი იცვლებოდა. მაშინ თუ მოხდებოდა აღზევება-აღმატება ან დადაბლები ჩამოყენება რაიმე მიზეზის გამო. აზნაურობის ხარისხი წარმოსდგებოდა სამი მიმდინარეობიდან, რომლის დასაწყისათ ითვლებოდა ჩამომავლობა ან პირადი ღირსების გამოჩენა ან დამსახურება. რაინდობის აღსანიშნავად სწარმოებდა ხელდასხმა-კურთხევა მსგავსათ ევროპიელების ასეთსავე ჩვეულებასა, რომლის აღსრულების დროს აზნაურს გადასცემდენ იარაღს დიდი ზემით. ძველ ქართველთა პიროვნებანი ასაკობას ახწევდენ ცამეტი წლისანი დედათა სქესნი, თექვსმეტი წლისანი მამათა სქესნი, მეტი ხნოვანების იწოდებოდენ სრულნი დღეთა ბრძოლათათვის. იმ დროის ქართველთა მოღვაწეობა აღინიშნება სიტყვიერების განვითარებაში, რომლის დაგვირგვინებაში

დიდი ღვაწლი მიუძღვის გიორგი მთაწმინდელს, პეტრიწს. მისი ძველი ქართული ღრმა აზროვნების ნაყოფია, რომელიც არ შეიძლება ყოფილიყო, თუ ერის შემოქმედება ამ მხრივ უადრესათ არ იყო განვითარებული.

ისტორიის მკვლევარი პირველ ყოვლის უნდა გაეცნოს იმ წყაროს, რომელზედაც არის დამყარებული ისტორიის ფილოსოფია. ქართული ისტორიის შესასწავლად საჭიროა გავეცნოთ იმ ძეგლებს, რომელნიც დაკავშირებულნი არიან ბაბილონ ასურეთისა და რომაელების უძველეს ისტორიასთან. იმ დროს, როდესაც ჯერ-კიდევ ლურსმული ასოები სწარმოებდა ასურელნი ასეთი წარწერით ქვაზედ აღნიშნავდნენ თავიანთ მეფეების მოღვაწეობას და ამ ძეგლებს სდებდნენ შენობის საძირკველში. როდესაც არქეოლოგები გავეცნენ ამ ისტორიულ ძეგლებს, აღმოჩნდა რომ ჩვენ წინაპართ ბევრჯერ ქონიათ ბრძოლა ასურელებთან და ამ ბრძოლაში გამარჯვებულნი ასურელნი გამოსულან; შეიძლება ბრძოლაში ასურელნი ბევრჯერ კიდევ მარცხდებოდნენ მაგრამ ასეთ სამარცხვინო ომს ცხადია, ისინი არ აღნიშნავდნენ. ამიტომ ასურელთა ბატონობის დროს ჩვენი ისტორია დაცემის ხანით აღინიშნება. აი ცნობები რომელიც ასურელთა ისტორიული წყაროებიდან მოგვეპოვება. უფრო მეტი ცნობები მოიპოვება ბერძენთა ისტორიულ ძეგლებში ვინაიდან მათი გამოკვლევა ასურეთთან შედარებით მეტი ჰუმანიურია.

უკანასკნელმა გამოკვლევამ დაამტკიცა, რომ ჰეროდოტეს, რომელსაც სწამდა უზენაესი ღვთაება და მისი გავლენა ადამიანის ბედზედ, აღნიშნა მოკლე ცნობა ქართველთა მოსახლეობისა. იმ დროს ბერძენები წარმართნი იყვნენ, მათი აზრით სხვა ტომები ბარბაროსებათ იყვნენ აღიარებულნი და მათ წინააღმდეგ ბრძოლას ბუნებრივ მოვლენად აღიარებდნენ. ამიტომ ბერძენთა მოაზროვნენი სხვა ტომთა ცხოვრებით იმდენად არ იყვნენ დაინტერესებულნი.

ჰეროდოტეს შემდეგ ფუკიდითე გამოვიდა ბერძენთა ისტორიკოსად, რომლის მსოფლმხედველობა განსხვავდებოდა მის წინაპართა მსოფლ მხედველობისგან. მისი აზრით ყოველი მოვლენა საზოგადო ცხოვრებაში არის დამოკიდებული თვით ადამიანზე, ხოლო ბედი კაცობრიობისა ადამიანთა ბუნებაზე, მას არ სწამდა ღვთაება და ცრუ მორწმუნოება. მაგრამ ისიც იმავე შეხედულების იყო წარმართებზე, როგორც მისი წინაპარი. ეს ვიწრო შეხედულება დაარღვია ქსენეფონტემ, რომელმაც აღნიშნა ქართველთა მოსახლეობა შავი ზღვის პირას. ქსენეფონტეს შემდეგ ბერძენთა ისტორიაში ჩვენ გვხვდება პოლიბიუსი, რომლის მსოფლმხედველობით ადამიანის ბუნებაზე გავლენას ახდენდა, როგორც ფიზიკური ბუნება, ისრე სახელმწიფოს ფორმა და მისი წესწყობილება. რადგან იმ დროს კაცობრიობის უდიდესი ნაწილი რომაელებს ეპყროთ, პოლიბიუსი დაინტერესდა გაეგო, მიზეზი რომაელთ ასეთი გაძლი-

ერებისა. მან მოინდომა ეს გამოკვლევა შთამომავლობისთვის დაეტოვებინა. ასეთი მისი მიდრეკილება მეცნიერულ თვალსაზრის წარმოადგენდა. ამგვარად ბერძენთა ისტორიკოსნი დაადგნენ მეცნიერულ კვლევა ძიების სწორ-უტყუარ გზას. დროთა განმავლობაში ბერძენები წარმართთა მიმდინარეობას შეეწყვენ, რომელსაც შემდეგში ხელი შეუწყო ქრისტიანულ სარწმუნოების განვითარებამ და ებრაელთა ერთდმერთიანობის სარწმუნოების გაცნობამ. ბერძენი დაინტერესდნენ გავგოთ: რომელ შთამომავლობას ეკუთვნოდნენ ისინი. მაგრამ მამამთავრის კვლევა ძიების უინი ჩქარა დაეცა და მისი ალაგი დაიჭირა ქრისტიანულ სარწმუნოების უინით შეპყრობამ. ქრისტიანული სარწმუნოება განვითარების პირველ დასაწყისს მსოფლიოს პირდებოდა დიდ ცვლილებას. ყველა მოვლოდდა არა ჩვეულებრივ მოვლენას, ვგრედ წოდებულ მეორედ მოსვლას. ამიტომ ძველ საბერძენთი თავი მიანებეს ისტორიულ ცნობათა აღნიშვნას და ქრისტ. წრეებში ღრმა სარწმუნოებივი რწმენით განისჭვალნენ, მაგრამ დროთა განმავლობაში დარწმუნდნენ ასეთ შეხედულებიის სიყალბეში, რის შემდეგ ბიზანტიელთა ნაწარმოებში თან და თან თავი იჩინა მრავალ ცნობებმა სხვა ერთა შესახებ.

როგორც ვსთქვით, ქრისტიანულმა სარწმუნოებამ ელინელთა აზროვნებაში დიდი ცვლილება მოახდინა, რომელიც დაედო საფუძველად მსოფლიოს ისტორიას და მის განვითარების წყაროს. რაც ამ წყაროებში არ არის აღნიშნული მას მეცნიერება იკვლევს არქეოლოგიური ნაშთებიდან, ზეპირ გადმოცემებიდან, სიმღერა გალობიდან, რომელიც წინათ თამაშთან ერთად განუყოფელი იყო და სხ. ენათ მეცნიერების შესწავლაც თვალ საჩინო ალაგს იჭერს საისტორიო ფილოსოფიისთვის. იმ საგვარეულო წესწყობილებას, რომელიც დაედო საფუძველათ ძველ საქართველოს, ჩვენ ვიგებთ მამასახლისის ანუ სამამასახლისო სიტყვიდან. აი მნიშვნელობა ენათმეცნიერეაისა, მაგრამ თუ ასეთია მისი ერთის მხრივ ღირსება, მეორეს წხრივ მას აქვს დიდი ნაკლი. ამ ნაკლს ქართული ენაც განიცდის. ეს არის ენათა აღრევა სხვა მონათესავე ენებში, რომელიც უშლის მკვლევარს ამა თუ იმ ერის ისტორია სისწორით შესწავლას. მაგრამ მაინც ძველი ქართული საეკლესიო ისტორია სათანადო ალაგს იჭერს საარქეოლოგო მეცნიერებაში. რაც შეეხება თქმულებას, ისიც ვერ ექვემდებარება დადებით — მეცნიერულ თვალსაზრისს, ვინაიდან ადამიანის ბუნება თანდაყოლილი შემოქმედიია. ამის მაგალითს ჩვენ ვხედავთ ჩვენი ერის ცხოვრებაში. ჩვენი ერის ერთი თქმულებით, ამირანი ქრისტეს ნათლულია. ამ თქმულების სიყალბე ცხადია ვინაიდან ამირანის ლეგენდა უფრო ძველი დროინდელია. მაშასადამე ქრისტეს ნათლული არ შეიძლება ყოფილიყო, როგორც ვხედავთ, ისტორიულ წყაროებს მრავალი ნაკლი აქვს, რომელსაც მკვლევარი ადვილათ შეუძლიან შეიყვანოს შეცდომაში, ისინი წარმოადგენენ უტყვე საბუთებს, ამიტომ მეცნიერები აშირათ ერთი

ქართული
ბიბლიოთეკა

შეარის საწინააღმდეგო დასკვნებს აკეთებენ, ასეთ ხიბ-
ნელის შესამსუქებლათ განვითარდა არქელოგიური და-
დარგი მეცნიერებისა, რომელიც იკვლევს სიძველეთა.
ნაშთებს. ენათმეცნიერება და სარწმუნოების მეცნიერ-
ება ჩვენსა ეს დარგები ჯერ ჯერობით არ არის გან-
ვითარებული და როდესაც ეს ერი განვითარდებიან
მაშინ შემუშავდება ქართველთა მსოფლ მხედველობა
და მათი შემოქმედება რომელიც დგდება საფ ძველათ
ჩვენი, და ისტორიის საფუძვლიანათ შესწავლას.

მუშა მიხ. დევ ძე

შ ა რ ა დ ა

ვაჟკაცთ თავმოსაწონარი
თავისა სამკაულია,
კაცს პატრი-სანს ამბობენ,
უმისოდ არ გაუვლია;
შუა გასქერით, პირველი
მომეცით უკლებელადა,
ძვირფას შარადის აგება
რომ არ გაგვიხდეს ძნელადა.
რაზედაც ხურავს მიიივე
წინა ანბანი ორია,
გთხოვთ მომცეთ თქვენაც დაგრჩებათ
ანბანი თანასწორია.
აწ მომიძებნეთ ბნელისა
გამთანტ მანათობელი,
ღვთის შესაწირი და მკვარისაც
სულისა მავედრებელი.
შვიდ ანბანისგან შესდგება;
წინიდან სამი მიეც სხვას,
დანარჩენი კი სუყველა
გამოადგება შარადას.
შემდეგ მიხსენეთ სახელი
მეთის თავდადებულისა,
თვის ხალხის გამზიარებლის
მწუხარების და წყლულისა;
წინიდან ორი ანბანი
ამისი თქვენთვის დადევით,
შემდეგი სამი ანბანი
ჩემთვისინ შეინახვიით.
ორიც დაგრჩებათ ანბანი
გაუზიარე ვისაც გსურს,
რადგანაც შარადისათვის
ველარ შესძლებენ სამსახურს.
ლექტორი არის ქართველი,
ძვირფასი ორატორია,
მის გვარსაც ვთხოვიოთ ანბანი

წინიდან მხოლოდ ორია.
განჯა ხომ იცით? დაფიქრდით
კიდევ აქვს სხვა სახელია,
ბოლოის ორ მის მარცვალსა
მჩუქებთ უეჭველია.
შემდეგ თხის ტყავის მიხვედრა
არ გაგვიხდებათ ძნელადა,
სახმარებელიად კარგია,
ღვინო - წყლის ჩასასხმელადა;
მიხვდებით, სახელი არის
ოთხ ანბან - ორ მარცვლოვანი,
წინიდან ორი ანბანი
მომეცით, ვარ მის მთხოვნელი.
ქართველის ეკლესიაა
ქალაქში ძველთა ძველია,
გვქარდება რომ გაგ ხსენოთ
სუყველამ მის სახელია;
სამ მარცვლისაგან შესდგება
და პირველს წილად თუ მარგებთ
შარადის ძვირფას სახეოსა
ცოტაოდენად ავაგებთ.
ფრინველი არის, რიჭრაქსე
ჯერ ის აღვიძებს სოფელსა,
სურს სევდა რომ მოაშოროს
მეზღეს ვარამში მყოფელსა;
სამი მარცვლისაგან შესდგება,
პირველს თუ მომცემთ ნებითა,
თქვენს გულუხვობის ამბავსა
მოვიხსენიებ ქებითა.
ეხლა მჭირდება ს.ხელი
წმიდა მოციქულ ქალის,
განმანათლებლად ვინც იყო
ჩვენი წარმართი მხარისა.
ორ მარცვლისაგან შესდგება,
პირველი იყოს ჩვენია,
და გამოგვივა შარადით
სახელი დამამშვენია.

ვარდენ ვიფიანი

მეომბარს

მე მირწევნია, შირს წაშიფვანო,
შირს გოდგოთახე საწამებელად,
ვიდრე შესმოდეს კვლავ სიტყვა „გლეხი“
ძველ საუკუნის დასამცირებლად.

ვარო ერისთავი

ბედნიერ დღე

1918 წ. 26 იანვარს საქართველოსთვის საბედნიერო ზარი ჩამოარქვა; დიდი ხნის ნატვრა — სურვილს ხორცი შეესხა და იწეო არსებობა: ამ დღეს ქ. თბილისში გაიხსნა ქართული უნივერსიტეტი. მეცნიერების ტაძარი, განიერების საფარო, რასაც ასე მოწუხებული იყო ჩვენი ერი.

გაიხარებით. მოქალაქენო, განუწყველად რწმუნის და მიმართულებას — ეს დღე ისტორიული დღით ვინა და რჩევს ჩვენს შესიერებაში. ვინა რთ თუმც მრავალი ცუდი მომავლის აზრდილება გვიტრიალებს გარს, მაგრამ უიმედობა მინც არ არის ჩვენი ურის წინსვლა და აღორძინებისა, ვინა რთ. ვინა რთ, ვიმოქმედოთ და სწორედ ამით ვპა- ებთ შეებას და ბედნიერებას.

ინარე მოზარდო თაობა, ახალგაზრდობა, რომ შენსავე კერაზე ამოაფარებ თავს მეცნიერების ტაძარს და ჩრდილოეთის სუსხანი უინგები ვლარ დაგიზრდებენ ფაქიზ სულ-გულს. დაქაფენით, დაკრებთ გულმოდგინეთ მეცნიერების ყვავილები, შეკარით დიდ თაიგულად და მოუძღვენით თქვენს სავარდო საქართველოს რომ იმის სიცოცხლე და სამური სურნეოვნებით დაატკბოთ მრავალ წლობით განაწამება ჩვენი ქვეყანა.

ქართველო დედებო! ინარეთ თქვენი შვილები აწ აღარ იქმნებთან უხვი მსხურმზღნი ჩრდილოეთის ნესტიანი ქაფისა.

ვინა რთ ყველამ, ვინა ც კი შეგაწვეს ძალა ამისათვის და უსურვოთ ყუვაება ჩვენს ნორჩს ქართულ უნივერსიტეტს და განარჯვება მის ხელმძღვანელთ.

კლავდია გაბუნია

მებით, რომელიც პიესას მეტს ელფერსა სდებს და ღირსეულ დონეზედ აყენებს. პიესა აღებულია 1907წ- დან როდესაც რევოლიუცია დამარცხდა და რეაქციამ- უფრო ფართოდ ვაშალა ფრთები. ჯურღმულში ბეჭდა- ვენ რევოლიუციონერი მუშები, მათში შემოპარულია ჯაშუში ებრაელი ლეონ ბერგი, რომელმაც ამხანაგების ნდობა დაიმსახურა და გასცა. ლეონს და ერთ რევოლიუ- ცონერ ქალს განო ლიმაურს შეუყვარდათ ერთმანეთი. განო უყვარდა აგრეთვე მუშა ირაკლი კოვზირიძეს. ირა- კლი ეჭვის თვალთ უყურებს ლეონს, მაგრამ ამხანაგე- ბი მის ეჭვებს პირად ნგარის აწერენ. ერთხელ კრე ბაზოდ, სადაც თვით ბერგი თავჯდომარეობდა, ყანდარ- მერია ესმის თავს და ატუსაღებენ, როდესაც ბერგს ვიუახლოვებიან ის იძახის ნომერი ოცდაერთი ჯვრით ყანდარმები მაშინვე სამხედრო სალამს აძლევენ. პიესა მესამე მოქმედებით თავდება. რაც შეეხება იმას, რომ ავტორმა მეოთხე მოქმედებაც მიაკერა, ჩვენის აზრით იმიტომ რომ უფრო უკეთ დაეხატა ქართველი ქალი ირაკლი ბევრჯერ აფრთხილებდა განოს ბერგი ჯა- შუშიაო, მაგრამ იმას მაინც არა სჯეროდა. როდესაც ირაკლი ყანდარმებს დაეშალემა, იმაზედ-ლა ჰფიქრობს რომ შური იძიოს. და მართლაც, როდესაც ლეონი და განო გაემგზავრებიან, ირაკლი გაჰყვება და ლეონს დას ჰბრის. დაჭრილს ლეონს, ვიდრე დარწმუნდება, რომ ის ჯაშუშია გვერდიდან არა შორდება განო. ირაკლი კლავ აფრთხილებს განოს. როდესაც განო რწმუნდება თავის ხელით არჩობს. საკვირველია რადა ჰყავს ავტორს ჯაშუშად გამოყვანილი ებრაელი; რეაქციის ხანაში-კი ქართველებიც ჯაშუშობდნენ. პიესაში შიგა და შიგ გადაჭარბებული მსჯელობა. საერთოდ მშვენიერი და იმედია საპატიო ადგილს დაიჭერს სახალხო თეატრის რეპერტუარში. აღმსრულებელთაგან აღსანიშნავია თ. გოგოლაშვილი (განო ლიმაური) ალ. შანშიაშვილი (ირაკლი კოვზირიძე) ს. რომანიშვილი — როტმისტრი ხრაპი კარგები იყვნენ ნ. ჰანკვატაძე — ლეონ ბერგი, ნ. გოცირიძე — გარეგინ გარდაშიანი, ვ. მარგველა- შვილი — ქეთო ლაში და მინდიაშვილი — როტმისტრ შვილევი. პიესა თებერვლის 4-ს განმეორდა ხალხი ორ- ჯირე ბლომად დაესწრო, ნე—ლი

ბეჭდლის აუდიტორიაში კვირას თებერვლის 4-ს ანლად დაარსებულმა სექციამ მსახიობ პ. ფრანგიშვილის მონა- წილეობით დასდგა „არსენა“. პიესა ცოცხლად ჩაატა რეს. აღსანიშნავია პ. ფრანგიშვილი არსენას როლში. ხალხი ბლომად დაესწრო და ნასიამო ნებიც დაიშალა- ვუსურვებთ წინსვლას.

ქართულ კლუბში ქართულმა დრამამ თებერვ- ლის 2 წარმოდგინა ვ. შალენკაშვილის ახალი ორიგი- ნალური პიესა „გაწყვეტილი ჯაჭვი“ რევოლიუციის წინა ხანიდან აღებული. ვრცლად შემდეგ—

სახალხო სახლის რეჟისორ კ. შათირიშვილის საბუნე- ფისოდ თებერვლის 1-ს დასდევს ჩვენი ნიტიერ ბელეტ- რისტი ია ეკალაძის ახალი ორიგინალური დრამა „ნო- მერი ოცდაერთი ჯვრით“. პიესა მშვენიერი სახალხო- ვნით არის დაწერილი, საესეა ხალხური ანდაზა-გამოქ

წერილი კვებში

მოგზაური დასი შესდგა დავით კობახიძის თაონთბით და რეჟისორობით „დემოსი“—ს (ხალხის) სახელწოდებით.

სატრედი ში თებერვლის 18 დავ. კობახიძის მოგზაურ დასის „დემოსის“ მიერ უურ. „თეატრი და ცხოვრების“ სასარგებლოთ ბაიმართება სალამოწარმოდგენა

ახალი წიგნი გამოვიდა: 1)ი, ვართავგვას კრიტიკული მიმოხილვა „შია მღვიმელი და ბავშთა სამყარო,“ გვ. 135 ფ. 80 კ. 2) პირველდაწყებითი ცოდნა გეოგრაფიისა,“ შედ. ა. ჭიჭინაძის მიერ, 128 გვ. მრავალი სურათით, ორი რუქით და ყლით, თ. 2 მ. 50 კ. გამოც. მანი თ. ა. მთავრიშვილისა და ამ. წიგნის მალაზიის გამომცემა ქუთაისში. ორივე წიგნი სუფთადაა გამომცემული, კარგს ქალაღზე, საჭირო და სასარგებლო.

სამწუხარო მკვლელობ ნი ჰხდება ამერ-იმერეთ ში. ქართლში ამოხოცეს რამდენიმე თავაიშვილის ოჯახი, მათ შოდის ბევრი ხალხის გულშემატკივარი ადამიანიც. როგორც ეტყობა ამ მკვლელობას ხელმძღვანელობენ ჩვენი ქვეყნისა და ხალხის მტრები.

ყარამან კიკნაველიძე თავისი ოჯახობით—ახლა ხან ჯვარიდაწერილი მეოღლით (ქვარიანის ასული), მოხუცი დედით, დით და ძმებით ამოხოცეს კიკნაველეთში. ეს ის ყარამან კიკნაველიძეა, რომელმაც სპარსეთში დიდი საქმეები დაიწყო, ქონება შეიძინა, ამას წინად ქართულ უნივერსიტეტს ასი თუმანი გადასცა, კი დევ დახმარება აღუთქვა და სხვათა შორის ფიქრობდა, ხელმოკლე სტუდენტთა თავშესაფარის აგებას თბილისში. 1905 წ. მოძრაობაშიაც დიდს მონაწილეობას იღებდა. ნამდვილი მამულიშვილი-დემოკრატი იყო. მისი სიკვდილი საერთო მწუხარებას იწვევს.

განცხადება წინამძღვრიანთ კარის სამეურნეო სკოლის მასწვლებელი პორუჩიკი ალ. გორგაძე სოფ. წინამძღვრიანთ კარში აღებს 1 ივნისიდან სკოლას ცის ქვეშ (გერმანიულ სისტემის) ქალაქის სუსტ ბავშვებისათვის მიიღებინ მხოლოდ ქართველი ბავშვები 8—15 წლ. სკოლას მიზნად აქვს ფიზიკურათ სუსტი ბავშვები გამოაკეთოს. მსურველებმა უნდა გაგზავნონ ცნობა შემდეგი მისამართით: სად. მცხეთაში წინამძღვრიანთ კარის სამეურნეო სასწავლებლის მასწავლებელს ალ. გორგაძეს

შე მოწირულ ება

„თეატრი და ცხოვრების“ სასარგებლოდ შემოსწირეს:

კრ. კაღედიშვილი 5 მ.

ად. ალექსიძე 25 მ.

შემომწირველთ გულითად მადლობას ვუთქვნი